

רב החובל צבי שידקו (מימין) ואנשי צוות בתיגלים

והמלחים הנורבגיים קשרו קשרי ידידות אמי צם עם שני הישראלים. כינו אותם בכינויי חיבה "ישראל 1" ו"ישראל 2". עד היום מגיעים לביתו של שלמה מכתבים מאנשי הצוות הנורבגי, המבקשים ממנו לבקר באר-צם בהזמנות הראשונה.

שני הישראלים היו חביבים על הנורבגים לא רק בגלל אופיים החברותי. המלחים הוריס חיבבו את שלמה ומשה גם מפני שהם לא ביזבו את חופשתם במסבאות הגמלים, אלא נסעו לפנים הארץ, ביקרו במקומות מעניינים, נפגשו עם בני אדם רביעניים.

בהיותו במזרח הרחוק צף בלבן של

שהוא נמצא בכל מקום בו יש צרות, קיוותה שהוא יחזור בשלום. הוא היה חוזר תמיד. לפעמים היה בא הביתה פצוע ולפעמים בריא ושלם, אך תמיד היה מחייך — ותמיד היו שפתי, המעוטרות בפלומה הצהובה, פולטות הלצות.

הוא היה מוכר היטב לאנשי הפלמ"ח — הן כבחור, אשר לא ידע פחד והן כאדם שהיה מוכן לפשוט את חולצתו ולתתה לחברו הזקוק לה. אם היה משהו שואל: "אתם מכירים את שלמה לחיזקי מפלוגה 11?" היו החברה מנידים בראשיהם לשלילה. "אתם בטח מכירים אותו. זה שלוי מלה הבלונדי, מסולסל-השיער." "שלוימילה? כמובן שאנחנו מכירים אותו! מדוע לא אמרת זאת מיד?"

אולם רק מעטים זכרו את אחת התכונות החשובות ביותר של שלמה: הוא לא התקוטט עם אש ולא הסתבך בתיגרות. הוא היה אחד מאותם בנייהמול, המסוגלים רק לרכוש ידידים, לא לאבד אותם. בהיותו אמיץ לב וחזק ביותר מבחינה פיסית היה לפעמים מותח את אחד החברה, אך מעולם לא פגע באיש בודון.

שני לוחמים. שלושה נגלים

גם בתקופת מלחמת העצמאות לא ידעה המשפחה את מקום הימצאו של שלמה: הוא דבק בהרגלו הפלמ"חי, שלא לספר לאיש על מעשיו. הוא נפצע בעת פיצוץ טחנות הקמח של יאורה, בילה זמן מה בבית החולים, היה צריך לצאת לחופשה ממושכת. אולם הוא סרב לקבל כל חופשה, חזר ליחידתו מיד לאחר שוחרר מבית החולים.

היתה זו תקופה קשה למשפחת לחיזקי: יעקב, אביו של שלמה, מת רק לפני זמן קצר ובבל ביקשה מבנה: "חכה, שלמה, אל תלך עכשו. הרי יש לך חופשה. תוכל לנצל אותה ולגות." שלמה סרב לעשות זאת: "אני מוכרח ללכת! משהו מוכרח ללכת!"

גם הפעם גילתה אחותו של שלמה את סיבת החיפזון באיחור. הסיבה: העברת שירות לירושלים הנצורה. יחידתו של שלמה חנתה במשטרת אברגוש, חיכתה לגיפים, כדי להקים יחידת קומאנדו.

הבחורים ישבו וחכו, אולם הגיפים לא הגיעו. המטה כבר עמד להעביר אותם לגיזה אחרת, כאשר החליטו שלמה ואחד מחבריו שהם מוכרחים להשיג גיפים — לפחות גיף אחד: "כיצד תיתכן יחידת קומאנדו בלי גיפים?"

השניים ירדו לתל-אביב, סקרו גיפים שונים, התרימו לבסוף אחד מהם. "היה זה גיף נהדר!" נזכר שלמה. הם ישבו בגיפ מיהרו להצטרף אל אחת השיירות שיצאו לירושלים. בדרך, בקרבת שער הגיא, נשמעה התפוצצות אדירה: אחד הצמיגים של הגיפ התפקע. השיירה המשיכה בדרכה, השאירה את השניים עם הגיפ הצולע. אולם הם לא עזבו את הגיפ: הם הביאו אותו בשעת לילה מאוחרת למשטרת אברגוש — על שלושה גלגלים.

היה זה המבצע היבשתי האחרון של שלמה לחיזקי. משהו מקציני המטה נזכר כי שלמה היה אחד מוחיטי הפל"ח, פקד להעבירו לחיל-הים.

הוא לא נפרד עוד מן הים: העברתו מחיל הים לצי הסוחר, מיד לאחר התפוגה, נעשתה באורח אוטומטי. דומה היה כי הוא מצא, סוף סוף, את מקומו הנכון. הוא הפליג תחילה ליוון, תורכיה, איטליה. אולם כאשר נעשה הים התיכון מוכר לו ככף ידו, התחיל שלמה מפליג לחופים רחוקים יותר: אנגליה, אמריקה, אירופה הצפונית. אחר התגשם חלום-חיו של שלמה: מסע מסביב לעולם. שלמה וידידו הטוב, משה שווארץ, עלו על אניה נורבגית, הפליגו להודוסיין, הודו, איי-הפיליפינים. הקצינים

"אינני מפליג. אני טס. אנחנו צריכים להביא אניה מאירופה." "מה? כל הצוות טס?" "ומה בכך? אנחנו רק עשרה." "זו אניה כל-יך קטנה?" "כן... האחרים יצטרפו אלינו באירופה." "איפה?"

שלמה לא השיב. הוא לא ידע, לא היה בטוח. כאשר נמצא כבר ליד הדלת, פנה לאחור ואמר: "אל תדאגו לי, אם לא אכתוב לכם במשך חודשים מספר." אחר פנה ויצא.

"ישבתי בלטרון"

לא היה בזה כל דבר בלתי-רגיל. עוד מימי נעוריו של שלמה היתה משפחת לחיזקי רגילה שלא לשמוע מסיו תשובות ברורות על מטרות מסעותיו, או מועדי שובו.

בימי ילדותו נשלח שלמה על-ידי אביו הדתי לבית-ספר דתי, אך במהרה הוברר לכל הנוגעים בדבר שהוא לא ישאר שם זמן רב. הוא לא נשאר שם.

בהיותו בן 15 נעלם שלמה מן הבית הקטן בגבעת-רמב"ם: "אני יוצא עם פל"ח גות-הפונגל להתאמן במחנה-קיי." האימונים נמשכו שמונה שנים. רק מאוחר יותר גודע למשפחה במקרה כי שלמה היה אחד המת-נדבים הראשונים לפלמ"ח.

בוקר אחד הופיעו חבריו של שלמה בבית לחיזקי, ביקשו מן המשפחה להשמיד את כל מסמכיו של הלבן: הבריטים עומדים לערך חיפוש במקום. במהרה הגיעו לבית שוטרים בריטיים, אך הם לא מצאו דבר, וכעבור שבוע הופיע במקום שלמה עצמו, "איפה היית?" "ישבתי בלטרון." "מה

האם והבן: בבל לחיזקי, אמו של חבר הצוות שלמה לחיזקי, (מימין) מאמינה כי בנה האהוב ישוב במהרה בשלום הביתה.

עשת?" "לא כלום. ישבו אתי שם עוד כמה חברה מרמת-הכובש. הבריטים חיפשו שם נשק."

כמעט ולא נותר מטר מרובע של אדמת ארץ-ישראל, עליו לא דרכו רגליו של שלמה לחיזקי: הטיולים הממושכים היו חלק חשוב מאימוני הספורטאים בהפונגל. הוא עבר מקיבוץ לקיבוץ, חצה פעמיים ברגל את הנגב והערבה, הצטרף מאוחר יותר לגרעין המתנדבים הראשון, שהקים את הפל"ח.

הוא חזר תמיד

המשפחה לא ידעה מעולם את מקומו הימצאו, או את מעשיו. היא ידעה רק

(ראה שער)

בבית-קפה קטן בחיפה, בו רגילים ימאים מקורקים לבלות את ערבם, ניגש צעיר אחד אל צעיר מוזקן אחר, שאלו כדרך אגב: "רוצה גיב מיוחד במינו?"

"איוה גיב?" שאל השני, בין לגימה ללגימה.

"גיב שצריכים קצת דם," השיב הגבר הראשון.

"מענין?"

"מענין!"

"המממ..." היתה התשובה.

כך נלקטו, בזה אחרי זה, תשעה צעירים — נוסף על הקברניט. לא במקרה פנה הלה דוקה אליהם. עולם הימאים הישראלי הוא קטן, ומכיר בו איש את רעהו. ידוע על מי אפשר לסמוך, ועל מי לא. מי יעמוד במבחן ברגע המכריע, ומי מטול בספק.

העשרה שיצאו לדרך, לפי הגדרתו הקור-לעת של חבר למקצוע: "הם אחד אחד!" בעברית פשוטה יותר: כל אחד מהם טיפוס קטן, עצמו, התלמות אינדוידואלית של חלוצות חסרת-סיסמות, הרפתקנות צברית מפוכחת. אופייני להם, אך לא עולה עליהם, צעיר בלונדי בשם שלמה לחיזקי.

בוקר אחד, לפני שלושה חודשים, שמחה בבל לחיזקי בראורה את שלוימלה הקטן שלה מפועל בביחה, בגבעת-רמב"ם, ממנו נעדר זמן רב.

לאמיתו של דבר לא היה שלוימלה הקטן קטן כלל: הוא היה צעיר צנום ושרירי, בעל שפם בלונדי ועיניים אפורות, בולטות במקצת ושופעות זיקי-צחוק. שערן צנח על מצחו בתלתלים והזובים.

שלמה חזר זה עתה מחיפה, מקום שם חיכה לאניה הבאה, שתיקח אותו לאחד מחלקי-העולם הרחוקים: הוא היה ימאי. הוא ארו את מוחתו המרופטת מרוב מסעות, נשק לאמו נשיקת-פרידה.

"לאן אתה מפליג עכשו?" שאלה אחותו, מרים, שבאה ללוותו יחד עם בנה הקטן, זהוב-השיער, יעקב-לה. שלמה, אשר היה תמיד עליו ושופע-הלצות, נראה הפעם דרוך ומאופק. נראה היה כי הוא לא רצה לדבר יתר על המידה.

* שנבחר כאיש הצעיר של שנת תשי"ג של העולם הזה (830).

ראיון מיוחד עם "נוצר"

מר בנן, מה יש לך לומר על פר-שת בת-גלים?

בראש וראשונה, הריני רוצה להביע הוקרה לקברניטה ומלחיה של בת-גלים. מגין המלחים הזה ראוי להוקרת העם כולו. הם ידעו, כי ספינתם מפליגה לעבר נתיבי-מים, אשר, עם היותו בינלאומי להלכה, מופקדים עליו משמרות אויב. הם הלכו, איפוא, לשבן בעיר ניים פקוחות. הם קבלו על עצמם לבצע "אר-פתקה לאומית", במובן החיובי. הנשגב של מושג זה. כל איש בישראל חייב להצדיע בפני אומץ-לבה.

כבוד ויקר, לבנים, ההולכים לקראת אויב ואין מורא בלבם!

אני בטוח, מר בנן, שבני כל המ-פלגות במדינה יצטרפו ברוצח להצ-דעה זו. אני מניח שיש לך דעה מנוכשת על כל הפרשה. האם תפ-כים לנסח אותה למען קוראינו?

מאחר שבת-גלים עומדת, ללא צוות עברי וללא דגלה העברי, בפי תעלת-סואץ; מאחר שמלחיה יושבים, זה החדוש השלישי, בבית הכלא המצרי; מאחר שההסגר בתעלה על השיט העברי לא זו בלבד שלא נפרץ, אלא, להיפך, עוד הודק — אנסה להשיב לשלוש שאלות: מה עשינו, מה צריך היה לעשות, מה יש לעשות

לפני שאתה עונה על השאלה, מה עשינו, הרשה לי שאלה: מה הי-תה, לדעתך, התכנית שזפיה נש-לחה האניה?

החסרון הגדול ביותר בתכנון ההפלגה של בת-גלים היה בכך — שלא היה תכנון. אני מבין שאפשר להקשות על הנחה זו ולהצביע על כך שספינה איטלקית נרכשה בנמל מסארה, וצוות עברי הוטס לאיטריאה, כדי לקבל את הספינה ולנסות להעבירה בתעלת-סואץ, בדרך לחיפה. כלום בכל אלה, ישאל המקשה, לא היה תכנון? עלי, איפוא, להבהיר, כי כוונתי לא היתה כלל לתכנון טכני. אף על פי שפרטיו אינם ידועים לי, הריני מוכן להניח, כי התכנון הזה היה מושלם, מאה אחוז, כפי שרגילים לומר הצברים. —

אתה מתכוון לומר שא לא היה תיכ-נון לגבי התוצאות?

כמובן. שבאלה העקריות נוגעת לתכנון המדיני, או מותר לומר, האיסטרטגי. מיבצע בת-גלים היה, או יכול היה, או צריך היה, להיות מיבצע מדיני-איסטרטגי. כי הגדרה זו היא נכונה, יבין יודיה כל איש שישים מבטו במפה. הפעולה, אשר הוטל על מלחי בת-גלים לבצעה, נעשתה בשטח האויב; מטרחה היתה לאלץ את האויב לעשות משהו,